

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-107>

БІНАРНА ЛЕКЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Чуєва І. О.

*кандидат наук фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Дядечко І. Є.

*доцент кафедри фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Жестков С. Г.

*керівник секції спортивного напрямку кафедри фізичного виховання
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Освітній процес будь-якого навчального закладу це нескінченний пошук форм і методів для посилення якості засвоєння матеріалу. В умовах сучасних соціокультурних та інформаційних змін перед педагогами стоять нові завдання на шляху вдосконалення власних методик. Однак при впровадженні інновацій в навчальний процес лекція як організаційна форма навчання не втрачає свою актуальність.

Слово «лекція» походить від латинського «lectio» і означає «читання». Саме це значення було характерне для неї з самого початку (з XIII сторіччя лекція являла собою читання з коментарями наукових трактів, повідомлень). Отже лекція є найдавнішою формою організації навчання у вищому навчальному закладі і до сьогоднішнього дня посідає одне з найбільш важливих місць серед інших організаційних форм навчання. Лекція як метод навчання реалізує наступні функції : інформаційну, орієнтовну, пояснювальну, переконувальну, виховну. Її сутність не в односпрямованій діяльності викладача, а у взаємодії зі студентами і обов'язково активній, спрямованій на сумісний навчальний пошук, а не в механічному поєднанні цих двох діяльностей [1].

Лекції бувають за своїм змістом вступні, тематичні, оглядові, заключні. За способом викладу та засвоєння матеріалу студентами:

пояснювально-ілюстративні, проблемні, лекції-прес-конференції, лекції-консультації, лекції– бесіди, лекції-дискусії. За характером передачі змісту: академічні, або традиційні, інноваційні, бінарні.

Однак, незважаючи на багатогранні можливості лекції, як форми навчання, в сучасній дидактиці існують протилежні точки зору щодо ефективності лекційної форми навчання. Її прихильники вважають, що лекція як і раніше, є як провідним методом навчання, так і основною формою організації навчального процесу в будь-якому вищому навчальному закладі. Вона надає можливість безпосереднього спілкування викладача і студентів. Це дозволяє через живе слово викликати і підтримувати постійний інтерес до досліджуваної науки, як гуманітарної, так і технічної, викладати відповідно до дидактичних принципів те чи інше питання з урахуванням еволюції в поглядах на проблему, що розглядається, в певній мірі діалогізувати навчальний процес і, таким чином, підвищити його ефективність [2].

Опоненти регулярного використання лекції в навчальному процесі наводять такі аргументи: лекція привчає до пасивного сприйняття матеріалу, що викладається, оскільки в процесі лекції педагог в середньому задає аудиторії не більше десяти питань; заважає розвитку самостійного мислення студентів, оскільки лектор дає ту точку зору, яка йому найбільш близька, тим самим відбиває бажання до самостійної роботи; привчає до механічного запису слів лектора без їх належного осмислення, перешкоджає реалізації індивідуального підходу, оскільки лекція читається на аудиторію понад п'ятдесят і більше студентів і має досить слабкі можливості оперативного контролю над засвоєнням навчального матеріалу [3].

З великого числа ефективних видів проведення лекції можна використовувати проведення бінарної лекції – «лекції удвох». Особливо ефективний цей тип лекції з сильною аудиторією, коли лектор передбачає, що зможе захопити аудиторію цим способом передачі інформації і запрошує колегу для спільного проведення заняття. «Лекція удвох» є однією з найбільш сильних форм лекцій в емоційному плані, дозволяє викладачеві значно активізувати сприйняття навчального матеріалу. Інформація, сприйнята емоційно, запам'ятовується надовго, в подальшому легше перекладається з довгострокової пам'яті в оперативну [1].

Бінарна лекція вельми цікава, коли два лектора з різних позицій розглядають питання, студенти отримують не тільки суму знань, а й можуть вчитися способам ведення дискусії і наукового підходу до вирішення проблем.

В процесі викладання «Устаткування та обладнання готельно-ресторанних комплексів» ми використовували кілька методик проведення бінарних лекцій. Відзначимо основні труднощі при підготовці до бінарної лекції. Перша це наявність на кафедрі дисципліни викладання двох педагогів, особистісно і індивідуально сумісних, що володіють високими комунікативними навичками, здатними до творчої імпровізації по ходу бінарної лекції, мають швидкий темп реакції і досконало володіють матеріалом лекції. Друга це підбір теми, яка повинна бути проблемною, перспективною в викладі, і при цьому вона повинна викликати інтерес у обох викладачів і студентів. Лише при дотриманні всіх цих складових бінарна лекція буде проведена на належному рівні, а у студентів з'явиться довірливе ставлення до такого роду роботі [2].

Бінарні лекції з дисципліни «Устаткування та обладнання готельно-ресторанних комплексів» були апробовані нами і впроваджені в навчальний процес з 2019 року. Але кожна використовувана нами лекція унікальна у виборі підходу в процесі її викладу.

У процесі навчального заняття лектори викладали свою позицію по черзі по кожному питанню, вступаючи при цьому в коректну полеміку. При цьому студенти були активними слухачами, оскільки по завершенні дискусії кожен студент повинен був вибрати ту позицію лектора, яка здалася йому більш аргументованою. В результаті використання бінарної лекції в рамках викладання цієї теми дозволило повністю розкрити матеріал теми, показати його проблематику і, отже, неоднозначність в оцінці його сучасними авторами. Переключення уваги студентів з однієї позиції на іншу сприяло концентрації уваги до матеріалу протягом усього лекційного заняття [1].

Після бінарної лекції студентам запропонували оцінити дану форму заняття, щоб зрозуміти, наскільки поставлені цілі в ній були вирішені, викликала вона інтерес. Більшість опитаних студентів (79%) заявили про привабливість для сприйняття такої форми лекції, оскільки вони отримали не тільки великий обсяг інформації, але і побачили неоднозначність її оцінки, більше 60% захопила сама дискусія, зав'язана викладачами, в якій педагоги розкрилися як особистості.

В результаті позитивної оцінки проведеного навчального заняття було вирішено впроваджувати в навчальний процес бінарні лекції.

Інший варіант бінарної лекції – діалог між викладачем і студентом – також був використаний нами, але в процесі викладання дисципліни «Географія туризму». Головні труднощі в реалізації даного виду лекції – це пошук студента, який би зміг виступити в такому важливому якості як учасник бінарної лекції. Головні вимоги, які

висувалися до студента, це: емоційність, творчі та комунікативні здібності, високий рівень інтелекту. Студент в даному виді лекції відіграє роль «відбивача» аудиторії. Тобто він задає питання, висловлює судження, проводить міжпредметні зв'язки, все те, що відбувається в головах студентів в процесі класичної лекції, але де, по ряду причин, вони не можуть бути настільки активними.

Лекція була насичена відеоелементами, що, безумовно, прикрасило матеріал, що підносили педагоги. В результаті лекція отримала високу оцінку, як з боку присутніх педагогів, так і з боку студентів. Саме лекція, проведена в такій формі, дала зрозуміти, що навчається, що лекція – навіть в класичному варіанті її викладання – це не монолог викладача, це взаємний процес спілкування викладача і студентів, при якому задавати питання не страшно, а навіть необхідно, оскільки саме питання є необхідним і значущим елементом для якісного засвоєння матеріалу [3].

Отже, з упевненістю можна констатувати, що бінарна лекція, безумовно, є інноваційним підходом в процесі викладання, оскільки створює умови для актуалізації знань, наявних у студентів; дозволяє всебічно і глибоко зрозуміти досліджувані проблеми, їх зв'язок із сучасною дійсністю.

Література:

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи: інтерактивні технології в курсах навчальних дисциплін: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Кондор, 2008. 272 с.
2. Дичаківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 2004. 352 с
3. Шахов В. «Бинарная лекция как одна из интерактивных форм проведения занятий по теоретической механике» ISSN: 2542-0348 // Интернаука: научный журнал. № 21(103). часть 1-М., Изд. «Интернаука», 2019.